

STAN SPRAWY

XX. Franciszkanow Klasztoru Dorohiczynskiego względem zarzutow
W. JP. Ludwika Orzeszki Podkomorzego Pińskiego przeciw Fundu-
szowi de nova radice uczynionemu.

§ I.

Jakie Fundusze czynione być powinny według Prawa?

Od początkow zaščzepienia Religii w Państwie RPltey wolno było każdemu Obywatelowi Stanu świeckiego dobra wszelakie zapisać, darować, sprzedać, lub innym jakimkolwiek bądź tytułem dla Duchowieństwa nadać, a to bez żadney Referencyi i Kondycyi aż do Roku 1635.

W tym zaś Roku z Prawa publicznego nastąpiło ostrzeżenie takie: żeby Dobra dziedziczne Ziemskie, ani sprzedażami, ani Sukcesyami, ni też innym jakimkolwiek bądź pretextem nie były alienowane, i odrywane od Osob Stanu świeckiego Rycerskiego. Słowa Prawa: „Dobra Dziedziczne Ziemskie nie powinny być alienowane wiecznymi czasy, ani donacyami, ani wendycyami, ani Sukcesyami, ani inszym jakimkolwiek bądź pretextem, ale wiecznymi czasy mają być w Ręku i Pofsesyi Stanu świeckiego.

Ten zakaz z Prawa publicznego pewny nie w innym stanął zamierze, tylko żeby do dawnych Funduszow, już aktu przed nastaniem tego Prawa, to jest przed Rokiem 1635. będących, ani Stanowi świeckiemu ni to przez dar, sprzedaż, ni to przez inny jaki tytuł dla Duchowieństwa dodawać, ani Duchowieństwu prócz nowych Funduszow przyjmować nie wolno było, jako przekonywają następne tego Prawa Słowa: „Wolno jednak każdemu, tak duchownemu jako i świeckiemu z Dóbr swoich Ziemskich Szlacheckich quocunq: jure acquisitis de nova radice czynić Fundacye, tak Klasztorow, Szpitalow, jako i Plebanii, & eo Nomine quascunq: facere inscriptiones.

Do tego warunku dozwołoney wolności czynienia nowych Funduszow ta przydana Kondycya, żeby Fundusze na nowo czyniące się były zaprzyśiężone w takim sposobie. Słowa tegoż Prawa: „Sub fide, honore & conscientia Deum testor, że taka Fundacya czynię de Nova radice z Dóbr moich własnych, żadnych pieniędzy za nie nie wziowski, sine ullo condictione, ale ex puro zelo & propria mera liberalitate, nie czyniąc nic, in fraudem Prawa pospolitego.

To więc, co się wyraziło z determinacyi Prawa Publicznego, jest i być powinno szczególnym do upomnienia się przez Stan świecki u Stanu Duchownego o Pofsesya Dóbr Ziemskich powodem, to jest: żeby Dobra Ziemskie po Roku 1635, nie na nowy Fundusz były nadane, lecz do dawnych Funduszow jakimkolwiek powo-

powodem przyłączone, żeby Fundusz Nowo uczyniony nie był według powyższej Prawa determinacyi zaprzyśiężony przez Osoby Świeckie.

§ 2.

Jaki w Dorohiczynie Fundusz czy według Prawa?

Dobra Dorohiczyn razem z Folwarkiem Dombrowa i wsią Pichasy zwanemi były Dziedzictwem zeszłego Michała Stanisława Orzeszki Marszałka Ptu Pińskiego z własnego nabycia, jak świadczy Funduszowe Prawo. Słowa onego: „które to Fundacyi &c. za den z Synow moich Krewnych, Kolligatow, Sasiad i obcych ludzi &c. aby nie naruszał &c. gdyż ten Folwark nazwany Dombrowa i wieś Pichasy, nie przez żadną Sukcesyą &c. spadki dostały mi się, ale z łaski Boga moiego przy staraniu moim za własne pieniądze nabyte.

Z Prawa więc własnego nabycia pomieniony zeszły Marszałek Piński będąc niedysputowanym i jedynym Aktorem Dóbr wyrażonych odłączywszy a fundo principali Folwark Dombrowę i wieś Pichasy z Karczmą, i częścią Jurizdyki w Dorohiczynie będącą, nowy Fundusz tamże w Dorohiczynie uczynił, Kościół i Kłasztor na nowo wybudował, i do przyjęcia takowego de Nova Radice Funduszu XX. Franciszkanow obowiązwał, a dla zapewnienia o tym Xięży Prawo Funduszowe przed Urzędem Grodzkim Pińskim osobiście przyznał. To dowodzi Prawo Funduszowe w Ru 1749.

W Bliskim potym czasie W. Orzeszko Marszałek Piński odumarł, a do uskutecznienia przez się już determinowanego Funduszu pozostałych Synow swoich Testamentem obowiązwał.

Jakoż pozostali Synowie onego Felix Strażnik, Józef Podstoli, i Antoni Woyki Urzędnicy Powiatu Pińskiego Orzeszkowie przywodząc ad effectum de Nova Radice determinowany od Oyca swego Fundusz XX. Franciszkanow do Dorohiczyna sprowadzili, i wraz przez obojliwy Inwentarz, tak sprzęty wszelkie do Kościoła należące, jako też Folwark Dombrowę i wieś Pichasy w aktualną Pośsesyą zawiedli. To dowodzi Inwentarz w Ru 1751. którego słowa do Przypadku: „Który to Inwentarz in presentia nas wszystkich trzech Braci, & in presentia w Bogu Najrzewielebnieyszego JX. Franciszka Olszewkiego Prowincyał Ordinis Minorum &c. vigore Prawa Funduszowego i dyspozycyi Testamentowey sporządzony i zwerifikowany stwierdziliśmy Rękoma naszymi własnymi &c. podpisujemy. Felix Orzeszko Stolnik Pttu Pińskiego, Józef Orzeszko Podstoli Pttu Piń: Antoni Orzeszko Woyki Pttu Piń: Ludwik Orzeszko Starosta Żółkiewski, Kazimierz Orzeszko Starosta Ostryński, Jan Orzeszko.

Nad to ciż pomienieni Sukcesorowie chcąc naydokładniey upewnić Fundusz przez Poprzednika swojego determinowany umówili między sobą, żeby jeden z nich takowy Fundusz według

Rekwi-

45
1751
1751

Rekwizycyi Prawa zaprzyściągł, jako upewniaią słowa Afsekura-
 cyi 1751. ad Casum w tym wyrażeniu: „A że secundum oblo-
 „quentiam Konstytucyi o funduszach de Nova Radice erygo-
 „wanych requiritur takich Funduszow zaprzyścięzenie, tedy my
 „vi presentis approbationis concorditer na to zgadzamy się, i
 „tym sposobem legi huc satisfactum bydz chcemy, że ktokol-
 „wiek z nas Braci in unica persona to wykona, już to subsistere
 „zupełnie pro hoc requisito powinno, co my pro firmo, rato,
 „& grato przyjmuiac &c.

Wostatku dla dopełnienia takiej umowy, i Prawu publiczne-
 mu istotney Satisfakcyi, jeden z pośród wyrażonych wyżej
 Sukcesorow W. JP. Antoni Orzeszko Marszałek Piński Fundusz
 Dorohiczynski zaprzyściągł. Słowa ad Casum, Roku 1762. &c. Com-
 „parens personaliter na Urzędzie J. K. M. &c. W. JP. Antoni
 „Orzeszko Marszałek Pttu Pińskiego &c. podług Prawa Konstytu-
 „cyi Seymowych ten Fundusz Oyca swoiego zaprzyściągł, na tym:
 „jako ex zelo Dei nie biorąc pieniędzy od JXX. Franciszkanow
 „przez Oyca swego W. JP. Michała Stanisława Orzeszkę Mar-
 „szałka Ptu Pińskiego de Nova Radice jest uczyniony fundusz
 „w Dobrach Dorohiczynie w Powiecie Pińskim.

KONKLUZJA

Na Czele tego pisma §. 1. to się dowiodło z prawa publi-
 cznego, że Fundusze po Konstytucyi 1635. de Nova Radice z
 kondycją szczególną zaprzyścięgania są wolne i nie zbronione.

W porzadku tegoż pisma §. 2. to się dowiodło że Fundusze
 de Nova radice uczyniony, że ten Fundusz przyznany i dokład-
 nie zaprzyściężony, a zatym w warunkach Prawa publicznego
 wszystko jest uskuteczniwym.

Więc o ważności Funduszu powodem Prawa publicznego być
 nie może disputa, a zatym nulla quæstio, i proceder taki jest
 tylko pieniędz i niesłusznym zakluceniem, ztąd Przywilej przez
 W. Ludwika Orzeszkę Podkomorzego Pińskiego jednego z Kon-
 sukcesorow wyżej wyrażonych zyskany, pewney podlegać Ka-
 fsacie powinien.

Letk. 103. 138
 BIBLIOTEKA
 Uniwersyteckiego
 w Warszawie

J. A. Transcriptione Dorothea
2 W. Orrepla.